

DIA leest: 'Ellebogen' houdt de moederin, ondanks alles

Leestip van medewerkers van het Duitsland Instituut Amsterdam

Boeken - 27 februari 2018 - Auteur: Josta van Bockxmeer

"Fatma Aydemirs debuut kan voor de boekenwereld worden wat Fatih Akins 'Gegen die Wand' was voor de filmwereld", schrijft recensent Maren Keller in Der Spiegel. Net als Akin zet Aydemir een sterke vrouwelijke hoofdpersoon neer, die weigert de wereld te accepteren zoals die is.

Hazal, de zeventienjarige hoofdpersoon uit Fatma Aydemirs roman 'Ellebogen', kijkt avond aan avond Fatih Akins film 'Gegen die Wand'. Dat gegeven zal eerder voor de auteur zelf hebben gegolden, want Hazal was pas vijf toen de film uitkwam. Maar voor de 1986 in Karlsruhe geboren Aydemir, kleindochter van Turkse arbeidsmigranten, was de film overduidelijk de belangrijkste inspiratiebron.

Fatih Akin won in 2004 een Gouden Beer bij de Berlinale, een Europese Filmprijs en een hele serie Duitse Filmprijzen voor zijn film over de 23-jarige Turkse Sibel. Na een zelfmoordpoging gaat ze een schijnhuwelijk aan met de 40-jarige Cahit, om aan haar traditionele Turkse familie te ontsnappen. Als Cahit toch verliefd op haar wordt en een van haar *one-night-stands* vermoordt, vlucht ze naar Istanbul. De film toonde voor het eerst een onafhankelijke, jonge Duits-Turkse vrouw en haar zoektocht naar een eigen identiteit. Een hele generatie identificeerde zich met haar.

Net als Sibel uit 'Gegen die Wand' wil Hazal uitbreken en doet ze pogingen tot zelfmoord. En net als haar voorbeeld vlucht Hazal naar Istanbul. In de nacht van haar achttiende verjaardag heeft ze een Duitse student voor de metro geduwd, die haar en haar vriendinnen lastigvalt. De club waar ze die avond zijn geweigerd, de vele opleidingen waarvoor ze nooit is aangenomen, de discriminatie waar ze dagelijks mee te maken heeft; haar woede en frustratie over al deze dingen botviert Hazal op de student.

Coming of age

Het lukt Aydemir de boosheid en overlevingsdrang van haar hoofdpersoon geloofwaardig neer te zetten. Als lezer leef je mee met Hazal als voorbeeldige

medewerkster van de bakkerij van haar oom, als balorige jongere die liever met haar vriendinnen op straat hangt dan naar school gaat, en als verantwoordelijke zus die haar jongere broer streng toespreekt als hij veel geld heeft gestolen. In Istanbul verandert Hazal in een naïef meisje, dat via de politiek actieve huisgenoot van haar drugsverslaafde vriend haar Koerdische achtergrond ontdekt.

"Ik wilde een verhaal schrijven dat mensen ongemakkelijk maakt"

Het is een ambivalent medeleven, want Hazals persoonlijke ontwikkeling begint met de student die ze voor de metro duwde en van wie ze later in de krant leest dat hij is overleden. "Ik wilde een verhaal schrijven dat mensen ongemakkelijk maakt", zei Aydemir in een interview met [OneWorld](#), en dat is haar gelukt. Als Hazals tante Semra haar in Istanbul komt opzoeken en haar mee wil nemen naar Duitsland, toont Hazal geen enkel berouw. In plaats daarvan denkt ze eraan hoe jongens zoals de student nooit iets hebben hoeven doen voor hun succes. Ze blijft in Istanbul.

Aydemir slaagt erin achter het clichébeeld te kijken van jonge migranten die geweld plegen. Ze laat hen zien in al hun kwetsbaarheid en frustratie, zonder het geweld te verhullen. Aan de lezer de vraag: hoe ver ga je mee in Hazals verhaal, hoe veel begrip en bewondering breng je voor iemand op, die er ondanks alles in slaagt met medeleven naar zichzelf te kijken? Of is een misdaad zoals zij die heeft begaan een reden om helemaal niet meer naar haar persoonlijke relaas te luisteren?

Fatma Aydemir wilde nagaan waar geweld vandaan komt, zegt ze in het interview. Het idee voor het boek ontstond toen er ongeveer tien jaar geleden veel incidenten waren met jongeren die geweld pleegden in metrostations. Aydemir zelf groeide op in Karlsruhe, haar ouders kwamen als tieners vanuit Turkije naar Duitsland. Sinds 2012 woont Aydemir in Berlijn, waar ze redacteur is voor de linkse krant de taz. Ze is mede-oprichter van taz.gazete, een tweetalige Turks-Duitse nieuwssite. Begin dit jaar was ze als [writer-in-residence](#) een maand in Amsterdam.

Discriminatie

Fatma Aydemir: 'Ellbogen' (München, 2017), 272 pagina's. ISBN: 3446254412.

Hanser Verlag

Nederlandse vertaling: 'Ellebogen' (Amsterdam, 2017), 240 pagina's. ISBN:

9056725904. Uitgeverij Signatuur

Voor Aydemir stelt haar roman de vraag of de discriminatie in de Duitse samenleving niet net zo gewelddadig is als het geweld dat van de jongeren in de metrostations. Het ongemakkelijke van het boek zit er deels in dat je je als lezer moet afvragen of je zelf niet te vaak wegstijgt bij onrecht. Tegelijkertijd doet Hazals kijk op de wereld simplistisch aan en gaat ze erg op in haar eigen gedachten, zoals uit de lange innerlijke monologen blijkt.

Je zou kunnen zeggen dat Hazals kijk op de wereld bij haar leeftijd past, en dat die fase vanzelf weer voorbijgaat. Vooral de radicaliteit waarmee ze haar familie afwijst, doet hopen dat dat niet altijd zo zal blijven. Aan de andere kant is het juist haar weigering de wereld te accepteren zoals die is, die haar tot een zelfstandig handelende persoon maakt. “Ik begrijp dat de wereld volstrekt onrechtvaardig is”, zegt ze in het boek. “Maar dat ligt niet aan mij. En dat ik dat weet zal me misschien niet helpen in mijn praktische bestaan, maar het helpt mijn hart.”

Ondanks de onrechtvaardigheid in de wereld en de fouten die ze heeft gemaakt, weet Hazal bij zichzelf te blijven. Het belangrijkste aan Aydemirs boek is misschien wel de hoop die eruit spreekt.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/24955/dia-leest-ellebogen-houdt-de-moed-erin-ondanks-alles>